

УДК 378.147: 796.325

Кінчур Юрій, ст. магістратури факультету здоров'я, фізичної культури і спорту; науковий керівник – к.пед.н., доцент Федорович О. В. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ВОЛЕЙБОЛУ ДЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

***Анотація.** У статті досліджено навчальну документацію та літературну інформацію щодо вдосконалення процесу підготовки фахівців з фізичного виховання у вищих фізкультурних навчальних закладах для викладання загального курсу волейболу. Розглянуто особливості методики викладання волейболу для студентської молоді вищих навчальних закладів.*

***Ключові слова:** методика викладання волейболу, студентська молодь, спортивне тренування, професійна підготовка, ефективність методики.*

***Аннотация.** В статье исследованы учебная документация и литературная информация по совершенствованию процесса подготовки специалистов по физическому воспитанию в высших физкультурных учебных заведениях для преподавания общего курса волейбола. Рассмотрены особенности методики преподавания волейбола для студенческой молодежи высших учебных заведений.*

***Ключевые слова:** методика преподавания волейбола, студенты, спортивная тренировка, профессиональная подготовка, эффективность методики.*

***Annotation.** The article focuses on the training documentation and compilation of published data on improving the training experts in physical education in higher education establishments for the teaching of the general course of volleyball. The peculiarities of volleyball teaching methods for students in higher education establishments are considered.*

***Key words:** methods of teaching volleyball, college students, sports training, professional training, the effectiveness of the methodology.*

Спорт є органічною частиною фізичної культури, особливою сферою виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки шляхом змагальної діяльності. Основним завданням фізичної культури і спорту є постійне підвищення рівня здоров'я фізичного та духовного розвитку населення.

У сучасних умовах розвитку суспільства спостерігається еволюція соціально-економічних відносин у всіх країнах, заміна старих тенденцій розвитку суспільства на нові. Відновлення міжнародних стандартів у всіх соціально-економічних областях припускає також зміну вимог до професійної підготовки фахівців.

Дидактичний потенціал сучасної вищої школи продовжує поповнюватися новими методами, технологіями, формами й принципами організації навчання, без яких підготовка фахівців нового типу неможлива. Тому необхідно вивчити всі аспекти забезпечення високого рівня професійної підготовки студентів у рамках раніше визначених форм (лекційних, лабораторних, методичних, семінарських). Це стосується й спеціалізованих ВНЗ, де є кафедри фізичної культури й спорту.

Необхідно підкреслити, що основні складові підготовки фахівців з фізичної культури й спорту, взаємодіючи між собою, створюють оптимальні умови для становлення педагогічної майстерності, у процесі якої методична сторона займає значне місце. Без знання основ методики викладання будь-якої із дисциплін, представлених у навчальному плані вищих фізкультурних навчальних закладів, практично неможлива повноцінна підготовка фахівця з фізичного виховання. Однією з основних дисциплін навчального плану у вищих фізкультурних навчальних закладах є волейбол – гра досить популярна в останні роки у світі, у тому числі й у нашій країні.

Роль волейболу у фізичній підготовці молодого покоління досліджували багато відомих вчених. Так, на думку Ю. Железняка та Н. Часніківа, у волейболі забезпечується оптимізація різних сторін професійної підготовки майбутніх спортсменів. В. С. Кузьмінін дослідив систему відносин педагога фізичної культури і учнів. В. І. Маслов та М. М. Заволинська розкрили психологію самовдосконалення педагога та учнів. Р. К. Бимухамедов дослідив процес підготовки викладачів фізичного виховання [1, с. 48–50].

Л. Н. Ільїна, Н. Н. Заволинська, В. І. Маслов, А. В. Лотоненко, Е. А. Стеблецов стверджують, що систему виховання молоді потрібно будувати не виходячи з концепції тієї або іншої ідеології, а з реальних умов життя людей з обліком їх життєво важливих інтересів [1, с. 165–167].

Метою нашої статті є дослідження шляхів удосконалення процесу професійної підготовки студентів вищих фізкультурних навчальних закладів в процесі вивчення загального курсу волейболу.

Тренування спортсмена – це педагогічний процес, метою якого є навчання його технічним прийомам, удосконалення їх, освоєння й удосконалення індивідуальних, групових і командних тактичних дій, розвиток фізичних, моральних і вольових якостей, досягнення високих спортивних результатів.

Завданнями навчально-тренувального процесу молоді є:

1. Виховання моральних і вольових якостей.

2. Зміцнення здоров'я, сприяння правильному фізичному розвитку.
3. Розвиток основних рухових якостей – сили, швидкості, витривалості, спритності, гнучкості.
4. Удосконалення життєво важливих рухових навичок й умінь у ходьбі, бігу, стрибках, метаннях, плаванні, пересуванні на лижах.
5. Розвиток спеціальних здібностей й якостей, що лежать в основі успішного оволодіння технікою й тактикою гри.
6. Оволодіння технікою гри.
7. Оволодіння тактикою гри.
8. Досягнення високого рівня командної підготовки, що впливає зі специфіки волейболу, як командної гри.
9. Придбання теоретичних знань.
10. Придбання практичних знань по плануванню, обліку, веденню щоденника, методиці навчання, суддівству.
11. Досягнення вміння реалізувати все придбане на заняттях у єдності.
12. Попередження спортивних травм [2, с. 22–23].

Ні одне із завдань не можна применшити, або виключити без шкоди для підготовки волейболіста.

Обов'язковою умовою педагогічного процесу є єдність навчання й виховання.

Реалізація теоретичних основ навчання й тренування безпосередньо на практиці – одна з найважливіших проблем. Ігрові навички волейболу принципово відрізняються від навичок в інших видах спорту. У волейболі оптимальне співвідношення в розвитку якостей й удосконалення техніки тільки створюють сприятливі передумови для ефективного оволодіння навичками гри. Найважливішого значення тут набуває взаємозв'язок технічної й тактичної підготовки, завдяки якій технічні навички успішно реалізуються в грі. Із цією метою засоби підготовки використовують у кожному виді в певній методичній послідовності. При чому ця послідовність якісно міняється, але обов'язково закінчується вправами, що створюють логічну основу для іншого виду підготовки. Наприклад, підготовчі вправи закінчуються вправами, що відбивають загалом структуру досліджуваного технічного прийому. Вправи, що підводять, служать своєрідним містком для переходу від спеціальної фізичної підготовки до технічної. Вправи з техніки (побудовані в певному порядку ускладнення) сприяють формуванню тактичних умінь. На цій основі вивчаються індивідуальні тактичні дії й т.д.

Вправи, що відіграли певну роль у становленні ігрових навичок, використовують і надалі, однак їхня спрямованість трохи міняється – зміцнюються навички, удосконалюється спортивна майстерність, виправляються помилки і т.п.

Одним з головних завдань наших досліджень є визначення ефективності впровадження експериментальної програми навчання загальному курсу

волейболу в практику професійної підготовки студентів вищих фізкультурних навчальних закладів.

Передбачалося, що основну роль при навчанні загального курсу волейболу, повинні відіграти заняття практико-методичної спрямованості, тому ми вирішили провести дослідження в межах навчальних годин, відповідно до навчального плану.

Для визначення рівня освоєння загального курсу волейболу було проаналізовано кілька компонентів, що визначають ступінь підготовленості студентів до майбутньої професійної педагогічної діяльності, на початку й наприкінці проведеного формуючого експерименту. [3, с. 188–190].

Одним з найважливіших компонентів професійної підготовки є рівень розвитку й сформованості вмінь і навичок у студентів в процесі вивчення загального курсу волейболу.

Відомо, що кінцевою метою професійної підготовки студентів є формування методичних знань, які відіграють основну роль в майбутній дидактичній діяльності. Із цією метою були проаналізовані результати освоєння студентами методики навчання технічним прийомам волейболу, після дворічного застосування на практиці експериментальної програми переважно спрямованої на методичну підготовку.

Наступним завданням, реалізованим в ході проведення експерименту було визначення й проведення характеристика основних методів навчання, які застосовуються в процесі освоєння кожного технічного прийому волейболу. Результати, отримані в зв'язку з виконанням завдання, дають можливість визначити рівень знань студентів при характеристиці основних методів навчання.

Для оптимізації процесу професійної підготовки студентів вищих фізкультурних навчальних закладів у рамках вивчення загального курсу волейболу з використанням експериментальної програми переважно спрямованої на методичну підготовку, пропонуються такі практико-методичні рекомендації:

1. Професійно-педагогічна підготовка студентів, які вивчають загальний курс волейболу, повинна будуватися на ефективній взаємодії теоретичних і практико-методичних знань.

2. Формування системи знань студентів у межах загального курсу волейболу відбувається на базі взаємного доповнення всіх форм навчання.

3. Для навчання загальному курсу волейболу, навчальні години повинні бути розподілені за формами занять у такому співвідношенні:

- теоретичні – 8–10 %;
- практико-методичні – 60–65 %;
- семінарські – 5–8 %
- навчальна практика – 3–5 %;

4. У ході теоретичних занять навчання рекомендується проводити за наступними напрямками:

– значення волейболу в рішенні завдань фізичного виховання й спортивної підготовки;

– методика навчання техніки й тактики волейболу;

– методика суддівства, організації й проведення змагань.

5. Процес формування спеціальних знань на практико-методичних заняттях повинен носити теоретичний характер: уміння використовувати на практиці отримані теоретичні заняття при освоєнні технічних прийомів й тактичних дій, розвиток фізичних якостей, а так само вивчення методики викладання волейболу.

6. На кожному практико-методичному занятті необхідне використання навчальних карток по пройденому матеріалі, а також постановка й рішення студентами проблемних завдань дотичних до методики викладання волейболу.

7. Для оптимізації процесу професійної підготовки студентів, які вивчають загальний курс волейболу, варто проводити постійний контроль засвоєння ними теоретичних і методичних знань, рухових умінь й навичок за допомогою використання тестувань, контрольних робіт, усних відповідей, заліків й іспитів.

Дослідження науково-методичної літератури за фахом та результатів професійно-педагогічної підготовки студентів вищих фізкультурних навчальних закладів показує, що в наш час у профілюючих вузах не існує єдиного й чіткого науково-методичного обґрунтування організації й проведення навчання загального курсу волейболу.

Дидактичний потенціал сучасної вищої школи продовжує поповнюватися новими методами, технологіями, формами й принципами організації навчання, без яких підготовка фахівців нового типу неможлива. Тому технологію навчання дуже важливо вдосконалювати. Необхідно вивчити всі аспекти забезпечення високого рівня професійної підготовки студентів у межах визначених форм (лекційних, лабораторних, методичних, семінарських). Це стосується й спеціалізованих ВНЗ, де є кафедри фізичної культури й спорту.

Необхідно підкреслити, що без знання основ методики викладання будь-якої із дисциплін, представлених у навчальному плані вищих фізкультурних навчальних закладів, практично неможлива повноцінна підготовка фахівця з фізичного виховання.

1. Железняк Ю. Д. Юный волейболист / Ю.Д. Железняк. – М., 1999. – 169 с.
2. Волков В. М. Спортсменам про відновлення / В.М. Волков. – М. : Фізкультура і спорт, 2002. – 256 с.
3. Волейбол: Энциклопедия / Сост. В. Л.Свиридов, О. С. Чехов. – М., 2001. – 230 с.